

УДК: 929.71(497.11)"1901"(083.81)

**Др Милош
ТИМОТИЈЕВИЋ**

историчар,
музејски саветник
Народни музеј Чачак
slapovi@gmail.com

**„ВАЗДА” ВЕРНИ ПОДАНИЦИ : СПИСАК ОСОБА
КОЈЕ СУ ДОБИЛЕ ОРДЕН НА РОЂЕНДАН
КРАЉИЦЕ ДРАГЕ ОБРЕНОВИЋ
11. СЕПТЕМБРА 1901. ГОДИНЕ**

АПСТРАКТ: Символика додељивања одликовања увек има за циљ дуговечности њиховој пројављеној чини у људској свесности, повезаној са званичном државном репрезентативном културом, културом нације, династије и не мање важној завичајној оданости владару или владарском њару. За време краљице Драге Обреновић (1900-1903), њен рођендан (11. септембар по јулијанском календару) био је званични државни њразник. Тога дана додељивана су и одликовања као један од начина њојуларисања неомиљене краљице. Та ѡракса била је и део свечаности 11. септембра 1901. године, али је по броју додељених одликовања (што је уследило после њосеће краљевској ѡара Шумадији и западној Србији) превазишла све друге државне ѡразнике, укључујући и ѡређходни као и наредни ѡоследњи рођендан краљице Драге. Раг доноси списак 229 лица која су добила ордење, што ѡредсђавља занимљив историјски извор како за династичку пројављену, ѡако и за оданост ѡданника, а у модерном контексту незаменљив ѡриручник за ѡрикуљвање музеалија.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Краљица Драга Обреновић, репрезентативна култура, јавне свечаности, одликовања, Орден Таковској крстиа, Орден двојлавој Белој орла, Орден Свећој Саве, Шумадија, западна Србија

Званична репрезентативна култура увек настоји да посредством многих симбола у комуникацији са јавношћу уобличи форму идеолошких наратива неопходних за идентификацију и интеграцију државе, нације и јавног мњења. Јавне свечаности, многе церемоније, споменици, али и симболика одликовања, представљају саставни део таквог деловања, што је било карактеристично и за династију Обреновић. Истовремено, Обреновићи нису секуларизовали своју репрезентативну културу, као друге монархије у Европи тога доба. Тумачење владарског права заснивало се преваходно на трансценденталном доживљају света, верском тумачењу моћи власти и државе, отелотворене у идеји монархије.¹

Ипак, и поред великог значаја Обреновића за ослобођење и изградњу нововековне Србије, као и подршке цркве, нерасположење јавног мњења према краљици Драги условило је појачану пропагандну делатност, укључујући и унапред смишљене посете унутрашњости Србије. Тако је крајем августа и почетком септембра 1901. године (по јулијанском календару) организована вишедневна посета посета краљевског пара Шумадији и западној Србији. Краљица Драга и краљ Александар кренули су из Смедерева, да би преко Крагујевца, Краљева и Ушћа дошли у манастир Студеницу. Одатле су отпутовали у манастир Жичу и поново у Краљево, да би преко Чачка, Пожеге и Ужица дошли у

[1] Raul Žirarde, *Politički mitovi i mitologije* (Zemun : Biblioteka XX vek; Beograd : Plato, 2000), 7-25, 111-159; Мирослав Тимотијевић, *Таковски усђанак – српске Цвећи: о јавном заједничком*

сећању и заборављању у симболичној ѡолицији званичне репрезентативне културе (Београд : Историјски музеј Србије : Филозофски факултет, 2012), 12, 32.

околину Горњег Милановца, који је био ужи завичај Обреновића и Луњевица. Одатле су се преко Крагујевца вратили у Београд, да би следећег дана, на краљичин рођендан 11. септембра 1901, почело званично објављивање спискова лица која су добила ордење. „Српске новине“ су до краја септембра 1901. редовно извештавале о томе ко је и када добио орден, при чему су чак 40% одликаних чиниле особе које су на неки начин биле повезане са претходном посетом унутрашњости земље. Заправо, радило се о унапред испланираном политичном ритуалу који увек има за циљ одржавање политичког поретка, при чему владар треба да буде јемство очувања целовитости и трајности заједнице. Краљевски пар је својим путовањем означио најважнија династичка места сећања, која су кроз симболичку политику перформативног карактера показивала пожељно слављење прокламованих идеала и отелотворавање владајуће структуре државе кроз синтетизовање вербално-визуелних порука (говори, прокламације, славолуци, додељивање одликовања, слике у функцији патриотских икона, јавни спектакли у форми чврсте спреге државе и цркве), при чему се нарочито наглашавало да су их дочекали „вазда“ верни и одани поданици, поштоваоци династије Обреновић, што је био и саставни део поздравних говора многих председника општина, народних посланика, игумана и свештеника. Јавна оданост династији није заборављена, већ је одмах награђена доделом одликовања.²

Додела ордена, медаља и споменица увек представља значајан канал династичке пропаганде, а данас је то важан музеолошки

материјал који говори о једној епохи.³ Символика додељивања одликовања увек има за циљ дуговечност таквог пропагандног чина у људској свести, повезаног са званичном државном репрезентативном културом, култом нације, династије и не мање важној завичајној оданости владару или владарском пару. Од 229 одликовања која су додељена на рођендан краљице Драге Обреновић 11. септембра 1901. године, чак 92 ордена (40%) уручена су лицима која су на неки начин била у вези са посетом краљевског пара Србији или су пореклом са тог простора. Тај број је можда и већи, јер се за многе пензионисане учитеље и професоре који су добили Орден Светог Саве није навело где су службовали, иако је та чињеница заправо била мотив за њихово награђивање.

Ако се посматра структура ордена, уочава се да нису додељивани први и други степени, што је била пракса уручивања одликовања приликом званичног државног слављења првог рођендана Драге Обреновић 1900. године. Зато је 1901. године број подељених нижих степена одликовања био изразито велики. Додељено је 10 ордена Таковског крста III реда, 29 ордена IV и чак 94 ордена V реда. Орден двоглавог Белог орла IV реда добило је 16 особа, а V реда само 5 људи. Орден Светог Саве III реда добило је 7 особа, IV реда 14, а V реда 54 лица. Укупно је додељено 133 Ордена Таковског крста трећег, четвртог и петог степена, 21 Орден Белог двоглавог орла четвртог и петог степена и 75 Ордена Светог Саве трећег, четвртог и петог степена.

За краљичин рођендан 11. септембра 1901. године додељина су и медаље, највише војницима који су такође били учесници свечаности државног празника и незаобилазни декор приликом посете краљевског пара унутрашњости Србије. Ова врста одликовања, а

[2] Аноним, „С пута њихових величанстава“, *Српске новине*, бр. 197, Београд, 5. септембар 1901, 1; Аноним, „С пута њихових величанстава“, *Српске новине*, бр. 203, Београд, 13. септембар 1901, 2; Mark Abeles, *Antropologija države* (Zemun; Beograd : Biblioteka XX vek, 2001), 145, 164, 168-169, 183-184; Ана Столић, *Краљица Драга Обреновић* (Завод за уџбенике : Београд, 2009), 21-23, 133-136; Сузана Рајић, *Александар Обреновић : владар на ирелазу векова : сукобљени свейови* (СКЗ : Београд, 2011), 473-478, 492-493.

[3] Марија Марић Јеринић, „Обреновићи - једна историја у металу из Збирке медаља Народног музеја у Београду“, у: *Обреновићи у музејским и другим збиркама Србије и Европе III*, ур. Александар Марушић, Ана Боловић (Горњи Милановац, МРТК, 2015), 107-127.

то је била Медаља за ревносну службу, није уврштена у овај списак, јер је одлука о њиховој додели била у надлежности војних власти.

Ордење је највећим делом дељено на иницијативу самог краља, министра унутрашњих послова или министра просвете. Поједина лица добила су орден и пре 11. септембра, а то су биле особе са посебним заслугама за династију, што је потврђивано јавним чином доделе одличја током посете унутрашњости земље. Таква лица унета

су у овај списак, с тим да је посебан датум доделе ордена дат у загради. Ордење су добијали мушкарци. Изузетак је само једна жена, Гајичић Савка, председница Женске подружине у Смедереву, која је 27. августа 1901. године (по јулијанском календару) на самом почетку путовања, у Смедереву, добила Орден Светог Саве IV реда. Списак лица која су добила одликовања подељен је према врсти и степену ордена, а набрајање према азбучном реду презимена.

ОРДЕН ТАКОВСКОГ КРСТА III РЕДА

1. Бранковић Стојан, инжењеријски пуковник
2. Величковић др Михајло, санитетски мајор, лични лекар краљевског пара (10. септембар 1901)
3. Ђорђевић Сретен Н., начелник треће класе Округа смедеревског
4. Ђурић Милорад, артиљеријски потпуковник
5. Кумер др Алојз, санитетски пуковник (10. септембар 1901)
6. Мишић Павле, пешадијски потпуковник
7. Пауновић Милош, ђенералштабни потпуковник
8. Поповић Јован, инжењеријски пуковник
9. Рекалић Стеван, коњички потпуковник
10. Стојковић Алекса, пешадијски потпуковник

ОРДЕН ТАКОВСКОГ КРСТА IV РЕДА

1. Арсенијевић Светозар, санитетски потпуковник
2. Вукашиновић Теофило, земљорадник из Костојевића
3. Вуксановић Мијаило, начелник Среза пожешког, Округа ужичког
4. Гавровић Васо, трговац из Ужица
5. Гановић Димитрије, трговац из Шапца
6. Димитријевић Живадин, виши инжењер при начелству Округа крагујевачког
7. Димитријевић Милан, председник Општине добрачке
8. Ђондић Вељко, земљорадник из Богатића
9. Јовановић Јован, председник Општине града Крагујевца (29. август 1901)
10. Јокановић Лука, трговац из Ужица
11. Кандић Томо, трговац из Ужица
12. Карић Велимир, апотекар из Врања
13. Карић Димитрије, председник Првостепеног суда у Горњем Милановцу
14. Краловец Емил, шеф Грађевинског одељења начелства Округа ужичког
15. Крсмановић Ђорђе, сарач из Ужица

16. Микић Јоксим, председник суда у пензији из Ужица
17. Наумовић Коста, пешадијски мајор
18. Обрадовић Станимир, пешадијски капетан I класе
19. Павловић Владимир, председник Општине табановачке, у Срезу пожешком
20. Павловић Димитрије, пешадијски мајор
21. Пашић Милоје, земљорадник из Кремана
22. Петронијевић Анто, начелник Среза црногорског, Округа ужичког
23. Посниковић Михајло, адвокат из Шапца
24. Продановић Милош, земљорадник из Богданице
25. Радовановић Милан, резервни санитарски мајор
26. Романовић Љубомир, председник Првостепеног смедеревског суда
27. Селаковић Љубомир, санитарски мајор
28. Тешић Ристо, сајџија из Ужица
29. Чађевић Дамњан, механџија из Ужица

ОРДЕН ТАКОВСКОГ КРСТА V РЕДА

1. Андрић Милан, трговац из Горњег Милановац
2. Анђелић Милутин, народни посланик из Бечња
3. Аранђеловић Мика, трговац из Јагодине
4. Арнаутовић Велимир, економ из Саранова
5. Белош Светозар, земљорадник из Чукојевца
6. Богавац Петар, трговац из Краљева
7. Божовић Милентије, гостионичар из Краљева (1. септембар 1901)
8. Браловић Милосав, артиљеријски капетан I класе
9. Бранковић Мика, трговац и народни посланик из Лазаревца
10. Броћић Младен, трговац из Гуче
11. Бушић Јован, председник Општине моравичке
12. Васић Драгутин, адвокат из Чачка
13. Васојевић Тодор, чиновник Народне банке
14. Видојковић Војислав, пешадијски капетан I класе
15. Владислав др Томић, секретар Санитетског одељења Министарства унутрашњих дела
16. Грујичић Никола, трговац из Лознице
17. Десимировић Вељко, жандармеријски капетан I класе
18. Димитријевић Димитрије, трговац из Крагујевца
19. Димитријевић Живојин, топонички инжењер
20. Дојић Перо, резервни санитарски капетан I класе
21. Ђорђевић Илија М., трговац из Младеновца
22. Ђоровић Ђурђе, економ из Честина
23. Ђоровић Јевто, председник Општине честинске

24. Бујић Трифун, нижи административни чиновник I класе
25. Живановић Миленко, трговац и народни посланик из Петке
26. Живановић Милош, земљоделац из Лужница
27. Живковић Сава, трговац из Јагодине
28. Зелени Отокар, машински инжењер
29. Златић Тимотије, земљорадник из Честина у Грузи (29. август, 1901)
30. Илијћ Лазар, пешадијски капетан I класе
31. Јаковљевић Стеван, нижи административни чиновник II класе
32. Јаношевић Михаило, пешадијски капетан I класе
33. Јеремић Ђуро, трговац и народни посланик из Ивањице
34. Јовановић Перо, из Драгова
35. Јовановић Светозар, опанчара из Смедерева
36. Јовичић Срећко, књиџар из Шапца.
37. Јосифовић Ђуро, пешадијски капетан I класе
38. Катанић Милун, артиљеријски капетан I класе
39. Костић Живан, земљорадник из Доброводице
40. Кошанин Јосиф, председник Општине Ушће
41. Коштуница Војислав Ј., трговац из Горњег Милановца
42. Кундовић Милосав, трговац из Лознице
43. Лазић Добрица, адвокат из Чачка
44. Лазић Панта, председник Општине великоселске
45. Лапчевић Станко, јавни правозаступник из Смедерева
46. Лукић Никола, предузимач из Умке
47. Луковић Стеван, председник Општине краљевске (1. септембар 1901)
48. Љутић Петар, трговац из Горњег Милановца
49. Максимовић Љубомир, инжењеријски капетан I класе
50. Манојловић Димитрије, трговац из Краљева
51. Марић Милутин, земљорадник из Борча
52. Матић Јеремија, члана Суда општине у Горњем Милановцу
53. Матовић Јово, из Пчелица
54. Миловановић Драгиша, из Свилеуве
55. Милосављевић Илија, учитељ у пензији из Стојника
56. Милосављевић Тодор, земљорадник из Доброводице
57. Милошевић Стеван, председник Општине неменикућке
58. Михаиловић Миљко, адвокат из Лознице
59. Младеновић Петроније, земљорадник из В. Шења
60. Мутап Антоније, земљоделац из Прислонице
61. Николић Љубомир, млинар и народни посланик из Сопота
62. Николић Милан, трговац из Крагујевца
63. Николић Тодор, председник занатлијског удружења из Смедерева
64. Новаковић Јован, трговац из Краљева

65. Павлићевић Петар, земљорадник из Новог Милановца
66. Павловић Мијаило, земљорадник из Трнавe
67. Павловић Перо, земљорадник из Рибарице
68. Пантелић Лазар, кројач из Лознице
69. Петковић Богић, из Јовановца
70. Петковић Вујица, земљорадник из Луњевице
71. Петковић Мијаило, кројач из Чачка
72. Петровић Алекса, пешадијски капетан I класе
73. Петровић Драгомир, адвокат из Шапца
74. Петровић Ђоко, председник Општине крупачке
75. Петровић Милош, нижи административни чиновник II класе
76. Петровић Ристо, управник Смедеревске задруге
77. Пиндић Тихомир, адвокат из Јагодине
78. Поњавић Јован, председник Општине брусничке
79. Продановић Проко, економ из Чумића
80. Протић Милорад, свештеник из Каменице, у Округу ваљевском
81. Радосављевић Владимир, инжењеријски капетан I класе
82. Савић Алимпије, адвокат из Београда
83. Савчић Михаило, резервни санитарски капетан I класе
84. Самокресовић Јован, управник Пореског одељења Среза мачванског
85. Сарић Тихомир, председник Општине деспићке
86. Симић Урош, трговац из Крагујевца
87. Симовић Благоје, председник Општине прањанске
88. Стевановић Ђуро, помоћник Начелства Округа пожаревачког
89. Стевановић Павле, председник Општине пударачке
90. Сушић Ђока, економ из Остружнице
91. Тодоровић Димитрије, пешадијски капетан I класе
92. Томић Јеврем, трговац и народни посланик из Ваљева
93. Ђосић Милош, народи посланик из Паковраћа
94. Цветковић Велизар, трговац из Пожаревца

ОРДЕН ДВОГЛAVОГ БЕЛОГ ОРЛА IV РЕДА

1. Атанасијевић др Светозар, управник опште Државне Болнице „Краљице Драге”
2. Були Еди, трговац из Београда
3. Денић Михаило, почасни пуковник у пензији
4. Јовановић Богољуб, начелник Статистичког одељења
5. Магдаленић Светозар, пуковник у пензији
6. Миланковић Димитрије, пуковник у пензији
7. Милошевић Раша, директор Српског бродарског друштва

8. Мићић Сретен, трговац из Чајетине
9. Молеровић Љубомир, економ из Врачевића
10. Нешић Димитрије, државни саветник у пензији
11. Протић Александар, пуковник у пензији
12. Станић Јован, пуковник у пензији
13. Стефановић Никодије, артиљеријски пуковник
14. Стојићевић Милан, окружни начелник у пензији
15. Трифунац Светозар, окружни начелник у пензији
16. Шурдиловић Светозар, члан Главне контроле (8. септембар 1901)

ОРДЕН ДВОГЛAVОГ БЕЛОГ ОРЛА V РЕДА

1. Јовановић др Јован, шеф Гинеколошког одељења Опште државне болнице „Краљице Драге”
2. Костантинковић Јанаћко, трговац из Смедерева
3. Костић Симо, адвокат из Крагујевца
4. Марић Антоније, трговац из Крагујевца
5. Милићевић др Мита М., начелник Санитетског одељења Министарства унутрашњих дела

ОРДЕН СВЕТОГ САВЕ III РЕДА

1. Ковачевић др Светозар, санитетски потпуковник
2. Манојловић Јања, директор у пензији из Ужица
3. Маринковић Јосиф, виши учитељ у гимназији „Вук Караџић”
4. Милошевић прота Новак, из Сече Реке
5. Поповић прота Миленко Ђ., из Добриња
6. Филиповић Васо, директор у пензији из Ужица
7. Црногорац Коста, директор Смедеревске приватне гимназије

ОРДЕН СВЕТОГ САВЕ IV РЕДА

1. Антоновић Милан, архитекта из Београда
2. Гајичић Савка, председница Женске подружине у Смедереву (27. август 1901)
3. Костић Тадија, свештеник из Горњег Милановца
4. Лилер Хенрик, професор Војне Академије
5. Марковић Милош, професор гимназије „Милош Велики” (29. август 1901)
6. Миловановић Милош, професор гимназије у пензији
7. Млинар Мато, директор и професор у пензији
8. Мојковић Светозар, школски надзорник за Округ ужички
9. Новаковић Алекса, директор и професор у пензији
10. Пауновић Здравко, свештеник из Богатића
11. Паштровић Кузман, директор и професор у пензији

12. Петровић Лука, учитељ у пензији из Краљева
13. Протић Јован, учитељ у пензији
14. Спасић Драгољуб, инжењер министарства грађевина

ОРДЕН СВЕТОГ САВЕ V РЕДА

1. Антић Драгутин, професор Више женске школе „Краљице Драге”
2. Аршинов Павле, професор Више женске школе „Краљице Драге”
3. Баџовић Кузман, учитељ у Ратају
4. Богдановић др Јован, резервни санитарски капетан I класе
5. Божовић Крста, учитељ у Великој Врбници
6. Бојовић Јеврем, професор Богословије
7. Бушетић Тодор, учитељ у Пољни
8. Дамњановић Никола, учитељ у Шапцу
9. Димитријевић Драгутин, ђакон из Крагујевца
10. Дмитровић Аранђел, учитељ у Београду
11. Драгутиновић Милутин, професор из Крагујевца
12. Ђорђевић Милан, новинар из Београда
13. Ђурђевић Миливоје, учитеља у Макцима
14. Жерајић Милан, санитарски мајор
15. Живојиновић Стеван, учитељ у Крушевцу
16. Зделар Владимир, професор гимназије „Вук Стеф. Караџић”
17. Ибровац Милун, професор „Немањине гимназије”
18. Јаковљевић Божидар, свештеник из Бершића
19. Јеремић Светозар, свештеник из Прањана
20. Јовановић Михаило, учитељ у Пироту
21. Јовичић Михаило, учитељ у Обреновцу
22. Јовичић Филип, учитељ основне школе у Душковцима
23. Карановић Стеван, свештеник из Јаловика
24. Којић Ђорђе, учитељ у Крагујевцу
25. Кушић Миленко, учитељ из Ивањице
26. Лазара Паунковића, учитељ у Белотићу
27. Лазић Јован, учитељ у Миријеву
28. Луковић Милија, учитељ из Рашке
29. Марковић Димитрије, учитељ Основне школе у Краљеву
30. Марковић Љубомира, ђакон, учитељ у Београду
31. Милетић Вића, учитељ у пензији
32. Милисављевић Милош, књижевник
33. Миљковић Милан, учитељ у Трнавцима
34. Митровић др Михаило, санитарски мајор
35. Николић Антоније, учитељ у Белој Води

36. Николић Светозар, штампар из Београда
37. Николић Стојан, свештеник из Горњег Милановца
38. Павловић Вељо, учитељ Грађанске школе из Горњег Милановца
39. Палеташевић Урош, учитељ у Крнулама
40. Панић др Лука, апотекар из Шапца
41. Пантић Арсеније, учитељ у Неготину
42. Петровић Јосиф И., учитељ у Врању
43. Поп-Драгић др Алекса, приватни лекар из Београда
44. Поповић Јован, учитељ у Горњем Милановцу
45. Поповић Љубомир, члан Духовног београдског суда
46. Поповић Миливој, учитељ у Буровцу
47. Поповић Сретен, свештеник из Мајдана
48. Прокић Тодор, свештеник из Забојнице
49. Протић Димитрије, учитељ у Пољани
50. Протић Јанко, учитељ Основне школе у Пожеги
51. Серафим, игуман, старшина манастира Жича
52. Станојевић Алекса, професор гимназије „Вук Стеф. Караџић”
53. Тодоровић Радомир, учитељ у Нишу
54. Урошевић Мијаило, старшина манастира Враћевшнице

Извори:

Српске новине, 1901.

Литература:

Abeles Mark, *Antropologija države* (Zemun; Beograd : Biblioteka XX vek, 2001)

Žirarde Raul, *Politički mitovi i mitologije* (Zemun : Biblioteka XX vek ; Beograd : Plato, 2000)

Марић Јеринић Марија, „Обреновићи - једна историја у металу из Збирке медаља Народног музеја у Београду”, у: *Обреновићи у музејским и дружим збиркама*

Србије и Европе III, ур. Александар Марушић, Ана Боловић (Горњи Милановац, МРТК, 2015), 107-127.

Рајић Сузана, *Александар Обреновић : владар на њрелазу векова : сукобљени свейови* (СКЗ : Београд, 2011)

Столић Ана, *Краљица Драга Обреновић* (Завод за уџбенике : Београд, 2009)

Тимотијевић Мирослав, *Таковски усџанак – српске Цвейџи: о јавном заједничком сећању и заборављању у симболичној џолијици званичне рејрезенџаивне кулшуре* (Београд : Историјски музеј Србије : Филозофски факултет, 2012)

„ALWAYS” FAITHFUL SUBJECTS : A LIST OF PERSONS WHO WERE AWARDED AN ORDER ON THE OCCASION OF QUEEN DRAGA’S BIRTHDAY ON 11 SEPTEMBER 1901

The symbolism of awarding orders has always aimed at achieving a long-lasting effect of such propaganda act on human consciousness, through which people are connected to the official state representative culture, culture of the nation and dynasty, and not in the least less significant loyalty to the ruler or the ruling couple. During Queen Draga Obrenović time (1900-1903), her birthday on 11 September, based on Julian calendar, presented an official state holiday. On that day orders and decorations were awarded as a way of popularizing the unpopular queen. This practice was a part of the ceremony on 11 September 1901, but it surpassed all other state holidays (including the previous and the following Queen’s birthday, which was her last one) in number of awarded orders, following a visit of the royal couple, Draga and Aleksandar Obrenović, to Šumadija and Western Serbia. The paper provides a list of 229 persons who were awarded orders, which presents an interesting historical source not only for propaganda of the dynasty, but also for loyalty of subjects. In modern context, this is an irreplaceable handbook for collecting museum items.

Miloš TIMOTIJEVIĆ PhD

CITOYENS FIDÈLES „DE TOUT TEMPS“ : LISTE DES PERSONNES AYANT REÇU UNE DÉCORATION À L’ANNIVERSAIRE DE LA REINE DRAGA OBRENOVIC LE 11 SEPTEMBRE DE L’ANNÉE 1901

La symbolique de remise de distinctions a toujours pour objectif la longévité d’un tel acte de propagande dans la conscience humaine qui, par ce moyen, est relié à la culture représentative nationale officielle, au culte de la nation, de la dynastie et, pas moins important, au dévouement patriotique envers le souverain ou le couple souverain. Au temps de la reine Draga Obrenovic (1900-1903), son anniversaire, le 11 septembre selon le calendrier julien, fut une fête nationale officielle. Ce jour-là furent décernées également des décorations, comme une des manières de popularisation de la reine impopulaire. Cette pratique fut aussi une des parties de la cérémonie le 11 septembre de l’année 1901, mais d’après le nombre de médailles décernées, qui s’ensuivit après la visite du couple royal Draga et Aleksandar Obrenovic en Sumadija et en Serbie de l’Ouest, elle surpassa toutes les autres fêtes nationales, y compris également l’anniversaire précédent, tout comme le prochain et dernier anniversaire de la reine. Cette étude apporte une liste de 229 personnes qui ont reçues des médailles, ce qui représente une source historique intéressante, autant pour la propagande dynastique que pour la loyauté des sujets et, dans le contexte moderne, un ouvrage de référence irremplaçable pour la collecte des muséales.

Milos TIMOTIJEVIC, Ph. D.